

З ІСТОРІЇ АРХЕОЛОГІЧНОЇ НАУКИ. ПОСТАТІ

УДК 902.01(477.83–25)“193”:904(3)“652”

РОМАН В АРХЕОЛОГІЇ, АБО ГАЛИЦЬКИЙ ВИМІР ШИРОКОГО ЗАХОПЛЕННЯ АНТИЧНІСТЮ (XVIII СТ. – 30-ТІ РОКИ XX СТ.)

Анастасія БАУКОВА

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: anastasia_bau@ukr.net*

Проаналізовано історичні передумови та особливості захоплення античністю у львівському середовищі. Наявність потужного інформаційного центру, значного прошарку освічених і заможних осіб, а також трагічна політична ситуація сприяли розвитку на теренах Східної Галичини захоплення антикознавством. Представники заможної частини галицького суспільства у руслі розвитку європейської античної археології відвідували пам'ятки на території Італії. Для XVIII ст. основні маршрути охоплювали об'єкти півдня Апеннінського півострова. Культурні запити та вимоги тогочасної моди сприяли формуванню у Львові кількох музейних збірок і приватних колекцій античних матеріалів. Основним напрямом вивчення старожитностей було мистецтвознавство. Суспільство було обізнане з результатами найновіших археологічних робіт та з публікаціями європейських науковців. У місцевій пресі та наукових виданнях часто з'являлися публікації про відкриття в галузі та звіти про поїздки. Романтичне ставлення до античної історії та культури підтримували й освітні програми. Також показовим є те, що галичани почали відвідувати пам'ятки Північного Причорномор'я.

Але віддаленість Польщі від осередків поширення греко-римської культури спричинила поживлення вивчення неолітичних культур та пам'яток римського часу регіону. Зміни в політичній ситуації в Польщі в 30-х роках XX ст. негативно позначилися на формуванні львівської школи античної археології. Наслідком змін у ідеології стало перейменування галузі з класичної археології на середземноморську, а у Львові відбувся відхід від активного вивчення греко-римських пам'яток.

Ключові слова: греко-римська культура, класична археологія, колекціонування, античні старожитності, Львів, Галичина, популяризація.

Однією з таємничих складових історичного знання є археологія. Ця наука та її діячі оповиті ореолом романтики незвіданого та цікавого. На противагу усталеній думці, що археологія є молодого наукою, писемні повідомлення стародавніх авторів переконливо свідчать про те, що давні греки знали про цінність давніх артефактів, вміли проводити земляні роботи з метою їх пошуку, а також робили раціональні умовиводи на їх основі. З доби Відродження освічені прошарки населення Європи захоплювалися вивченням культурної спадщини античності. Львів, перебуваючи у сфері поширення загальноєвропейських наукових та культурних тенденцій розвитку, також піддався магії вивчення історії стародавніх цивілізацій. Не стала перешкодою у цьому і певна віддаленість міста від регіонів поширення класичної чи східної культур. Від самого моменту створення у Львівському університеті значну увагу приділяли вивченню та дослідженню пам'яток античного мистецтва чи культури. Більше того, ще у XVII ст. було сформоване і закріплене правило про те, що освічена людина повинна вміти читати давньогрецькі та латинські твори, знати основні віхи розвитку античної культури, розумітися на мистецтві. Так були закладені підвалини для формування попиту на вивчення дисциплін з історії різних аспектів культури греко-римського світу. Завдяки цьому в освітню програму будь-якого поважного університету вони входять і сьогодні.

Про розвиток та досягнення вивчення античної спадщини у середовищі львівських інтелектуалів йдеться у багатьох публікаціях. До прикладу, можна назвати праці з історії науки у Львівському університеті [Баукова, 2014; Білас, 2005; Гринюка, 2014; Ситник, 2005; Królczyk, 2014a; 2014b] чи дослідження про розвиток галицької археології [Булик, 2008; 2012; 2014]. Метою запропонованого дослідження є відображення історичного тла, передумов, центрів та напрямків вивчення культурної спадщини стародавніх греків та римлян у Львові за даними власне археології. Об'єкт дослідження визначає та обставина, що загальнокультурний та економічний рівень населення Львова був доволі високим і сприяв поширенню “антикоманії”. Саме особливості її галицького виміру висвітлено нижче.

Антична археологія – це одна з перших галузей археологічного знання і власне з неї почала розвиватися ця історична дисципліна. Вивчення античної спадщини покликало до життя такі професії, як реставратор та музейник, адже відкриття та дослідження культурних цінностей римського світу потребувало збереження і відновлення первісного вигляду та розробки принципів експонування. Унікальністю дослідження пам'яток греко-римського часу є також і та обставина, що саме цю царину найбільше стимулювала та контролювала держава. Наявність археологічної місії з дослідження античних пам'яток прирівнювали до зовнішньополітичної діяльності і багато в чому це визначало міжнародний авторитет держави.

Зацікавлення античною археологією в Польщі було тісно пов'язано із розвитком цієї науки в Європі. Втрата незалежності та романтичні прагнення тим більше занурювали польське наукове середовище у вивчення спадщини греко-римського часу. Зацікавлення поляків античністю відбувалося також у загальних межах розвитку античної археології, адже для XVIII ст. було притаманно подорожувати до Італії й вивчати пам'ятки цього регіону. Маршрути та перелік об'єктів, які варто оглянути формувалися по-різному і залежали від фінансових можливостей, рівня освіти та особистих прагнень туриста. Постійне відкриття нових пам'яток робило світ римської культури ближчим і доступнішим. Друга половина XVIII ст. позначилася появою перших путівників для шанувальників старовини. Передусім йдеться про “*Voyage d'Italie pittoresque ou Recueil de notes sur les ouvrages de peinture et de sculpture qu'on voit dans les principales villes d'Italie*” Шарля-Ніколя Кошена (Париж, 1751) та “*Voyage d'un Français en Italie*” Жозефа Жерома Лаланда (Париж, 1769). У цих працях висвітлено пам'ятки півдня Італії, а старожитності Греції не користувалися попитом унаслідок недоступності та поганого стану дослідження.

Перші “польські” розкопки в Середземномор'ї провів Станіслав Костка Потоцький, який шукав зразки античного вазопису в Італії (розкопки некрополів біля античних Лаурентіума і Ноли) [Dobrowolski, 2011, s. 62]. Ці роботи датовані 70–80-ми роками XVIII ст. Також з ім'ям цього діяча пов'язано ознайомлення широкого польського освіченого середовища із працею Йоахіма Вінкельмана “*Geschichte der Kunst des Alterthums*”. Саме С. Потоцький у 1815 р. опублікував польський переклад під назвою “*Sztuka u dawnych, czyli Winkelman polski*”. Важливою постаттю у вивченні археології Греції став і Збігнев Мінейко, який у 1875 р. знайшов і дослідив руїни святилища Зевса в Додоні.

Найдавніші традиції вивчення спадщини античності мали Краківський та Львівський університети. Саме в Краківському університеті у 1897 р. засновано першу кафедру класичної археології, а у 1905 р. аналогічна установа з'явилася у Львові. Ці два університети пов'язувала і тяглість наукової традиції.

Ретроспективний погляд на історію львівської школи античної археології переконує, що вивчення античної культури зародилося і довгий час перебувало в межах філології. У XIX ст. греко-римська археологія існувала в межах одного напрямку із археологією давнього Сходу. Тобто досягнення стародавніх цивілізацій вивчали сукупно. Можливо, така ситуація пов'язана із тим, що більшість пам'яток античності розташовані на території тогочасної Османської імперії і відповідно дослідження перепліталися зі сходознавством. Але формування львівської школи відбувалося у часи піднесення інтересу до грецьких пам'яток, що і стало її визначальною особливістю.

Зацікавлення археологією та результатами наукових пошуків доволі скоро вийшло за межі академічного середовища. Інтерес суспільства до історичного

минулого підігрівали місцеві газетярі. На підставі аналізу львівської преси другої половини XIX – початку XX ст. можна простежити, як висвітлювали на їх шпальтах археологічну тематику. Усі повідомлення стосувалися найактуальніших подій. Часто авторами повідомлень були знані археологи та науковці. Зокрема, згаданий З. Мінейко на шпальтах “Gazety Lwowskiej” та краківського видання “Czas” опублікував статтю про історію Олімпійських ігор у Греції. Ця стаття була тісно пов’язана із відновленням олімпійського руху [Łyskawa, 2009, s. 8]. “Gazeta Lwowska” у хроніці за 8 липня 1890 р. писала про дослідження Кароля Лянцкоронського на території Малої Азії, які він опублікував у ілюстрованому часописі Єжи Неймана [Gazeta Lwowska, 1890, s. 2]. Також Богдан Януш часто публікував повідомлення про результати археологічних розкопок, у тому числі й античних, зокрема “Надзвичайні археологічні відкриття у Римі” та “Витвори грецького мистецтва, знайдені на морському дні” (1909 р.) [Булик, 2014, с. 347]. На сторінках газети “Діло” публікував свої нариси та повідомлення Володимир Гребеняк [Гребеняк, 1910; 1912; 1913]. Статті про найважливіші археологічні відкриття в галузі античної археології публікували в журналах “Filomata”, “Eos”, “Kwartalnik klasyczny” [Гринюка, 2014а; 2014б; 2014в], “Światowit”, “Młody Obywatel”, “Wiadomości Archeologiczne”, “Записки Наукового Товариства імені Шевченка” тощо.

Однією з головних особливостей є те, що на початках журналісти та автори праць оперували широким поняттям “старожитностей”. До нього входили артефакти широкого часового проміжку без конкретної прив’язки і спроб аналізу. Прикладом цього може бути виставка старожитностей, яка відбувалася в межах Крайової виставки 1894 р. У Палаці Мистецтв, спорудженому спеціально з цієї нагоди неподалік Стрийського парку, для огляду відвідувачів було виставлено три колекції, однією з яких була збірка старожитностей. Однак аналіз каталогу виставки свідчить, що більшість із цих експонатів датовані щонайраніше першими роками існування Польської держави [Katalog wystawy..., 1894].

Важливе значення для розвитку античної археології та вивчення спадщини давніх цивілізацій у Львові мала постать Людвіка Цвіклінського. Власне його публікації про розкопки та зусилля з організації львівського наукового осередку з вивчення класичної археології мали визначальний вплив. Л. Цвіклінський організував “зібрання наукових засобів для викладання філологічно-археологічних предметів”, згодом ці матеріали стали основою Археологічного кабінету. Функціонування кабінету фінансувала держава та приватні фундатори. Примітно, що до функціонування Археологічного кабінету спричинився й вищезгаданий граф Кароль Лянцкоронський. Більшу половину матеріалів, що належали кабінету мали прямий стосунок до класичної археології. Йдеться не тільки про фотографії та малюнки старожитностей, а й про предмети та

публікації археологічного змісту та копії пам'яток [Білас, 2005, с. 56]. Такою була типова риса галицького і польського колекціонування загалом: той, хто не мав статків до придбання оригінальних речей чи самостійних розкопок послуговувався гіпсовими копіями, фотографіями чи відливами. На середину ХХ ст. у Львові існувало кілька репрезентативних музейних збірок. Серед найбільш знаних та численних, окрім збірки університету, варто згадати колекції античних артефактів музеїв Народного Дому, музеїв князів Любомирських та Дідушицьких тощо. Згодом більша частина цих речей була передана до фондів Львівського історичного музею. Із архівних документів відомо, що приватними збірками високохудожніх витворів античного мистецтва володіли художник Іван Труш та Крушинський. Без сумніву, львівські збірки поступалися чисельністю та якістю найбільшим польським приватним збіркам, але, тим не менше, з їх матеріалів можна було скласти уявлення про особливості матеріальної культури давніх греків та римлян і регіони поширення цієї культури. У часи лихоліть ХХ ст. частина античних старожитностей була втрачена, а залишки колекцій склали основу відповідної збірки Львівського історичного музею. Принцип формування колекцій був типовим для стану розвитку археологічного знання. Тобто античні старожитності переважно купували, а не віднаходили під час розкопок. Наслідком власне придбання артефактів стала відсутність археологічної документації і тому ці речі можна вивчати більше з мистецтвознавчого, а не науково-історичного погляду. Однак це цілком узгоджувалося із рівнем наукових потреб тогочасного середовища інтелектуалів та любителів старовини. Тим не менше, частина артефактів була привезена до Львова разом із коротким описом обставин віднайдення під час подорожей. Такі короткі записки можна досі побачити під час опрацювання відповідних матеріалів у фондах Львівського історичного музею. Із аналізу документації ХІХ – початку ХХ ст. не тільки львівських музеїв можна простежити найбільш типові види артефактів, які характеризували матеріальну культуру греко-римського світу. Попитом у колекціонерів користувалися фрагменти помпейських мозаїк, орнаментовані та неорнаментовані керамічні вироби, фібули, світильники, намистини, вироби зі скла та пасти, монети тощо. Заможніші колекціонери, без сумніву, надавали перевагу формуванню збірок етрусських ваз та інших коштовних високохудожніх творів давнини. Три або п'ять ваз подібної форми, розміру та орнаменту утворювали так звані гарнітури. З листів Станіслава Костки Потоцького ми знаємо, що таким гарнітурами прикрашали бібліотечні шафи [Dobrowolski, 2011, s. 52]. Отже, колекціонування давніх, бажано давньосхідних чи античних, речей часто було або проявом моди, або снобізму. Наявність старожитностей показувала дотичність власника до світу високої культури, підкреслювала освіченість та статус. Зворотним боком цього стало масове вивезення артефактів та заборона цього, до прикладу, на

192 ISSN 2078–6093. Археологічні дослідження Львівського університету. 2015. Випуск 19 території Османської імперії¹. Інша ситуація була в Європі. С. Кошиц у своєму щоденнику писав: “Бачив, що з римських руїн живе половина римлян, а камені, які давні римляни привозили з усього світу, знов тепер подекуди розвозяться до тих частин світу” [Rośko].

Попит на античні старожитності активізував фальшування артефактів. Такі підробки траплялися не тільки у приватних, а й у державних колекціях. Жодні з артефактів інших часових проміжків так часто не ставали предметом фальшування, як матеріали з історії давніх цивілізацій. Досвід вивчення давніх технологій та особливостей мистецької обробки, у тому числі й артефактів греко-римського походження, дав можливість Володимиру Антоневичу опублікувати велику відозву “Фальшування пам’яток” [Antoniewicz, 1916–1917]. Автор зазначав, що все ж виготовлення копій було корисним для навчання істориків і спеціалістів. Питання фальшування римських старожитностей порушував ще Станіслав Костка Потоцький.

Але треба наголосити й на тому, що на початку ХХ ст. у Львові вийшла друком низка популяризаторських праць. Ідеться не лише про короткі статейні огляди окремих пам’яток, але й про переклади монографічних досліджень з історії культури та археології. Прикладом може слугувати монографія Генрі Боултона “Романтика археології” (“The Romance of Archeology”), яку наприкінці 1930-х років переклав польською мовою Казімеж Міхаловський. У передмові до видання він зазначив, що класична археологія – наука “наступальна”, а позиція держави залежить від того, чи веде вона дослідження античних пам’яток за кордоном. Так львівські антикознавці ознайомлювали широкий загал із найновішими досягненнями в галузі. Наслідком цього, на нашу думку, стало підтримування сталого інтересу до вивчення античної культури та її впливів на формування тогочасних націй.

У середовищі львівських істориків та археологів були поширені, головню, такі напрями досліджень античної культури, як загальнокультурний та мистецтвознавчий. Про це свідчить аналіз публікацій та виступів, виголошених у різних наукових згуртуваннях, наприклад, під час засідань Наукового товариства. Однак це не було пасивне чи кабінетне вивчення, але предметом досліджень виступали переважно високохудожні вироби. Лише у 1930-х роках археологи та історики почнуть звертати увагу на масові матеріали, тоді як у інших галузях археології (первісного чи слов’янській) ці матеріали першопочатково лягали в основу концепцій. Досягнення львівських науковців та любителів старожитностей є значними. Вони охоплювали як колекціонування

---

¹ Тут археологам дозволяли лише фотографувати артефакти, тому, власне, частину навчальних збірок становили фотографії чи малюнки.

античних старожитностей, так і участь у розкопках давньогрецьких пам'яток чи наукові стажування у найкращих музеях Європи.

У XIX ст. львівські дослідники активніше і частіше вирушали у наукові чи приватні подорожі на місця археологічних досліджень в Середземномор'ї та до Єгипту. Студенти університету відбували наукові стажування у Греції та Римі, у різних частинах Османської імперії, на Сицилії та Мальті. Це було пов'язано зі змінами в політичній ситуації та доступністю таких подорожей. Під час відвідання античних об'єктів молоді науковці могли порівняти відомості писемних джерел та теоретичні знання з археології з практикою. Таку практику у середовищі львівських науковців започаткував Л. Цвіклінський, а свого апогею цей процес набув вже на початку XX ст. Також значну увагу приділяли вивченню та опрацюванню колекцій античних старожитностей найбільших музеїв світу і більшості західноєвропейських країн. Звіти про подорожі та короткі описи колекцій публікували в місцевій галицькій пресі. Найбільша кількість студентів Краківського та Львівського університетів брала участь у розкопках у Додоні, Памфілії та Пісидії, але ці науковці були працівниками експедицій інших країн, головню, Росії та Австрії. Ситуація суттєво не змінилася і на початку XX ст., адже поляки не мали права концесії. Проте знаний випускник Львівського університету професор К. Міхаловський поступово і неухильно домагався втілення ідеї про самостійну польську археологічну місію. Немаловажним є й той факт, що з кінця XIX ст. шкільна та академічна молодь Галичини відвідувала античні пам'ятки Північного Причорномор'я. Зокрема, частими були візити організованих груп до Керчі, Херсонеса та інших кримських городищ. Згодом львівські археологи І. Старчук, К. Міхаловський та К. Маєвський разом зі своїми студентами стали учасниками розкопок північнопричорноморських античних центрів.

Також XIX ст. позначилося певними змінами напрямів вивчення античної спадщини. Віддаленість Галичини від теренів поширення греко-римської культури та збільшення нововиявлених археологічних пам'яток інших епох спричинило поступовий розвиток досліджень слов'янського та інших періодів. У цьому контексті показовою є наукова діяльність К. Маєвського, який після дослідження найдавнішого періоду історії Греції почав вивчати трипільську культуру та традиції неолітичного населення. Ця дихотомія галицької археології є однією з головних особливостей розвитку дисципліни в нашому краї. Тобто через дослідження місцевого населення часів пізнього неоліту–енеоліту, передусім трипільської культури, дослідники намагалися простежити важливі ознаки формування перших цивілізацій. Наступним же етапом було виведення зв'язків між ними та цивілізаціями Егейського регіону. Доволі чітко з цього приводу висловився Б. Януш: "...творці культури мальованої кераміки... посили територію від Дністра до Чорного моря з одного боку до півдня Балканського

півострова. Південно-східний кут Галичини, сусідні Бесарабія, Буковина, Семиграддя, Румунія, Україна та північна Греція (Фессалія, Епір, Македонія тощо) – ото краї, де тепер трапляються сліди присутності пізньонеолітичного населення, яке піднесло гончарну майстерність до небаченого раніше рівня...”. Далі автор вмістив сучасне йому бачення розвитку європейських культур і зазначив, що населення культури мальованої кераміки стояло значно вище від решти культур Європи, а розкопки в Трої, Мікенах, Тірінфі, Орхомені дають підстави пов’язати цю культуру з тією, з якої потім постало населення давньої Греції царських часів [Janusz, 1918, s. 31]. Далі автор розмірковував над причинами та можливостями поширення старогрецької культури над Дністром та Дніпром. Праця Б. Януша є цінною також і тим, що в подальшому він перерахував усі відомі йому випадки знахідок греко-римських виробів, а також подав відомості про місце зберігання цих артефактів. Отже, ми бачимо спроби археологів пов’язати історію центрів класичної культури та розвиток території західноукраїнських земель. Важливим аспектом був пошук спільних рис матеріальної культури та історичного розвитку передусім тих культур, з яких постали перші європейські цивілізації. Тому не можемо погодитися із твердженням, що “національна археологія” протистояла класичній [див.: Булик, 2012, с. 478].

Знахідки римських монет та інших речей римського виробництва ставали підставою для появи софістичних теорій про контакти слов’ян і балтів із населенням Римської імперії. У першій третині ХХ ст. із накопиченням бази археологічних знахідок у львівському науковому середовищі почали розробляти питання культурно-економічних зв’язків римських провінцій із населенням прилеглих варварських територій чи історії польських земель у римський час [Antoniewicz, 1921; Synkałowski, 1936; Nadaczek, 1912; Majewski, 1938; 1948], а також питання скіфської присутності у регіоні [Гребеняк, 1914]. Хоча варто наголосити на наступній особливості таких досліджень: археологи ніколи не ставили перед собою відповідного завдання з пошуку греко-римських матеріалів, а досягали мети шляхом вивчення пам’яток інших культурно-історичних спільнот. Більше того, вивчення слов’янських старожитностей мало сприяти вивченню греко-римської культури.

Також стародавні артефакти певною мірою могли “підігрівати” інтерес дослідників. Наприклад, Л. Зінков навів цікавий приклад про те, як Адам Платер “знайшов” єгипетські статуетки на території Литви. У середовищі науковців ці знахідки тлумачилися як свідчення контактів місцевого населення та давніх єгиптян чи фінікійців, але тепер побутує думка, що єгипетські старожитності були підкинуті на місце розкопу з метою зацікавлення дослідженнями [Zinkow, s. 131].

У 30-х роках ХХ ст. у Львові почала формуватися своя школа античної археології, однак події Другої світової війни визначили перенесення центру досліджень на територію сусідньої держави. Тим не менше довготривалий інтерес до вивчення античних старожитностей зберігся і дотепер.

На розвитку класичної археології доволі несподівано позначилися ідеологічні зміни. Зі середини ХХ ст. ця дисципліна переживала трансформацію, адже у старому звучанні вона була буржуазною наукою. Тому у польському науковому середовищі виник і активно впроваджувався термін “середземноморська археологія”, а на наших теренах ця дисципліна відома під назвою античної археології. Цю зміну можна простежити у діяльності К. Міхаловського, який заснував центр середземноморської археології.

Отже, можна стверджувати, що у галицькому середовищі існували усі передумови та прояви захоплення вивченням спадщини греко-римського світу. Наведені дані дають змогу простежити складний процес віднайдення львівськими вченими переважно польського походження своєї ніші в антикознавстві та археології давніх цивілізацій. Відзначити треба також і те, що вивчення античності не було суто кабінетним, а львівські науковці ХІХ–ХХ ст. зробили значний внесок у вивчення історії і матеріальної культури античного світу та його периферії. Гідними наслідування є й зусилля з популяризації здобутків археологів у широких колах читачів. Показовим є те, що у львівському середовищі підтримали і розвинули думку про значення цієї галузі для формування світогляду освіченої людини. Тому досі є актуальними слова Станіслава Костки Потоцького про те, що “наука про старожитності... призначена не тільки для вдосконалення сучасних мистецтв, для розвитку відчуття і смаку прекрасних речей, для розширення багатства уяви, а й для формування розуму молоді і розвитку у неї відчуття того, що є красивим, правдивим та великим, рівно як в мистецтві, так і в природі та моральності” [Rośko].

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Білас Н. Археологічна наука у Львівському університеті (ХІХ – 30-ті роки ХХ ст.) / Наталя Білас // Археологічні дослідження Львівського університету. – 2005. – Вип. 8. – С. 46–114.
2. Булик Н. Археологічні осередки Львова (1875–1914): наукові пошуки та польові здобутки / Наталя Булик // Археологічні дослідження Львівського університету. – 2008. – Вип. 11. – С. 209–237.
3. Булик Н. До питання про наукові контакти львівських археологів у ХІХ – на початку ХХ століття / Наталя Булик // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – 2012. – Вип. 16. – С. 478–503.

4. Булик Н. Життя і діяльність Богдана Януша в контексті інтелектуального середовища Галичини / Наталя Булик // Матеріали і дослідження з археології Прикарпаття і Волині. – 2014. – Вип. 18. – С. 342–368.
5. Гребеняк В. Значіне останніх археологічних здобутків для нашої преісторії / В. Гребеняк // Діло. – 1910. – № 259, 261.
6. Гребеняк В. Нові археологічні знахідки на території Східної Галичини / В. Гребеняк // Записки НТШ. – Львів, 1915. – Т. 122.
7. Гребеняк В. Скитська культура / В. Гребеняк // Діло. – 1913. – № 220.
8. Гребеняк В. Сліди скитської культури в Галичині / В. Гребеняк // Записки НТШ. – Львів, 1914. – Т. СХVII–СХVIII.
9. Гребеняк В. Україна – Гелляда. Взаємини у передісторичній добі / В. Гребеняк // Діло. – 1912. – № 46–48.
10. Гринюка Б. Співпраця Івана Старчука з журналом “Filomata” / Б. Гринюка // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : зб. наук. праць. – Харків, 2014а. – Вип. 17. – С. 217–224.
11. Гринюка Б. Співпраця Івана Старчука з журналом “Kwartalnik klasyczny” (1929–1934 рр.) / Богдан Гринюка // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка. – Тернопіль, 2014б. – С. 87–91. – (Серія : історія; вип. 2, ч. 2).
12. Гринюка Б. Співпраця Івана Старчука з журналом “Przegląd klasyczny” (1935–1939 рр.) / Богдан Гринюка // Буковинський журнал. – Чернівці, 2014в. – Вип. 4 (94). – С. 213–223.
13. Ситник О. Постаті археології Львівського університету у фокусі столітньої історії / Олександр Ситник // Археологічні дослідження Львівського університету. – 2005. – Вип. 8. – С. 11–45.
14. Antoniewicz W. Fałszowanie zabytków / Włodzimierz Antoniewicz // Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne (w trzech odcinkach). – Grudzień 1916, marzec 1917, czerwiec-lipiec 1917.
15. Antoniewicz W. Zabytki późno-rzymskie z Wewierszan na Żmudzi / Włodzimierz Antoniewicz // Przegląd Archeologiczny. – Poznań, 1921. – Rok II–III. – Z. 1–2.
16. Cynkałowski A. Grób gocki z epoki cesarstwa rzymskiego ze wsi Rudka, pow. Krzemienieckiego / Aleksander Cynkałowski // Życie Krzemienieckie. – 1936. – Rok V. – N 8–9.
17. Cynkałowski A. Materiały do pradziejów Wołynia i Polesia wołyńskiego / Aleksander Cynkałowski. – Warszawa, 1961.
18. Dobrowolski W. Stanisław Kostka Potocki i jego neapolitanskie kontakty / W. Dobrowolski // Studia Wilanowskie. – Warszawa, 2011. – Т. XIX. – S. 50–69.
19. Gazeta Lwowska. –1890, 9 lipca. – № 155. – S. 2 [Resurs elektroniczny]. – Dostęp: <http://jbc.bj.uj.edu.pl/dlibra/plain-content?id=47994>.

20. *Hadaczek K.* Kultura dorzecza Dniestru w epoce cesarstwa rzymskiego / Karol Hadaczek // Materiały archeologiczno-antropologiczne. – Kraków, 1912. – T. XII.
21. *Janusz B.* Zabytki przedhistoryczne Galicyi Wshodniej / Bohdan Janusz. – Lwów, 1918.
22. Katalog wystawy zabytków starożytnych we Lwowie w r. 1894 [Resurs elektroniczny]. – Dostęp: <http://polona.pl/item/162281/4/>.
23. *Majewski K.* Obszar Słowiańszczyzny zachodniej w świetle importów rzymskich / Kazimierz Majewski // Archeologia. – Wrocław, 1947. – T. I.
24. *Majewski K.* Importy rzymskie na ziemiach słowiańskich / Kazimierz Majewski. – Wrocław, 1949.
25. *Kozłowski L.* Zarys pradziejów Polski południowoschodniej / Leon Kozłowski. – Lwów, 1939.
26. *Królczyk K.* Konstanty Chyliński (1881–1939) / K. Królczyk // Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku. – Rzeszów, 2014a. – T. II. – S. 341–364.
27. *Królczyk K.* Kazimierz Zakrzewski (1900–1941) / K. Królczyk // Złota księga historiografii lwowskiej XIX i XX wieku. – Rzeszów, 2014b. – T. II. – S. 553–564.
28. *Łyskawa M.* Idea olimpijska w Polsce (1918–2008) / Die olympische Idee in Polen (1918–2008) / M. Łyskawa // Zeszyty naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. – Nr 583. Prace Instytutu Kultury Fizycznej. – Nr 26. – 2009. – S. 5–14.
29. *Roćko A.* Osiemnastowieczna podróżomania [Resurs elektroniczny] / A. Roćko. – Dostęp: <http://www.naukaonline.pl/nasze-teksty/nauki-humanistyczne/item/67-osiemnastowieczna-podrozomania>.
30. *Śmiszko M.* Kultury wczesnego okresu epoki cesarstwa rzymskiego w Małopolsce Wschodniej / M. Śmiszko // Archiwum Towarzystwa Naukowego we Lwowie. – Lwów, 1932. – Dział 2. – T. 9. – Z. 2. – 192 s.
31. *Śmieszko M.* Przyczynki do poznania epoki cesarstwa rzymskiego południowo-wschodniej Polski / M. Śmieszko, T. Sulimirski, K. Myczkowski // Prace Lwowskiego Towarzystwa Prehistorycznego. – Lwów, 1934. – T. I.
32. *Zinkow L.* Początki periodyków związanych z muzealnictwem archeologicznym na ziemiach Polskich [Resurs elektroniczny] / L. Zinkow. – Dostęp: https://www.academia.edu/3769162/POCH%C4%84TKI_PERIODYK%C3%93W_ZWI%C4%84ZANYCH_Z_MUZEALNICTWEM_ARCHEOLOGICZNYM_NA_ZIEMIACH_POLSKICH.

Стаття: надійшла до редакції 15.09.2015
прийнята до друку 10.11.2015

**THE PASSION IN ARCHEOLOGY
OR GALICIAN DIMENSION OF WIDE ENTHUSIASM FOR CLASSICAL
ANTIQUITY (XVIII – 30-th OF XX CENTURIES)**

Anastasia BAUKOVA

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: anastasia_bau@ukr.net*

Historical background and features of admiration for antiquity in Lviv environment are analyzed at the article. The presence of powerful information center, a significant group of educated and wealthy persons and also tragic political situation contributed to the development of enthusiasm for Classical antiquity in Eastern Galicia. Representatives of the Galician prosperous society in the mainstream of development of European archeology of Classical antiquity visited monuments in Italy. For the XVIII century the main routes covering facilities in south of the Apennine peninsula. Cultural needs and requirements of contemporary fashion favored the development of several museum and private collections of Classical antique materials in Lviv. The history of art was the main focus of the study of antiquities. The society knew the results of latest archaeological works and publications of European researchers. Publications about field discoveries and reports from the travels are often appeared at the local press and scientific magazines. Romantic attitude to ancient history and culture were also supported by educational programs. The fact that Galicians began to visit the monuments of the Northern coast of Black Sea was also significant. But the remoteness of Poland from the centers of spreading of Greek-Roman culture led to the revival of the study of Neolithic cultures and monuments of the Roman period in the region. Changes in the political situation in Poland during 30-th of XX century impacted negatively to the formation of school of archeology in Lviv. Change of the ideology caused renaming of the field of Classical archeology to the Mediterranean one, and refusing from active study of Greek-Roman monuments in Lviv.

Keywords: Greek-Roman culture, classical archaeology, collecting, Classical antiquity artifacts, Lviv, Galicia, promotion.